

DEZVOLTAREA SECTORULUI DE MICROFINANȚARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ruslan MIHALACHI,
dr. econ, conf. univ., USM
Tamara HULAPOVA,
INCE, R. Moldova

ABSTRACT: The microfinance sector of the Republic of Moldova currently needs special attention because there is considered this sector is the most perspective, with important advantages over the other elements of the system, as evidenced by the performances of the last periods.

CUVINTE CHEIE: organizație de microfinanțare(OMF), asociație de economie și împrumutat (AIE)

Accesul dificil la finanțare în Republica Moldova servește drept o constrângere actuală de care se ciocnește mediul de afaceri. Piața resurselor financiare din Republica Moldova, este constituită din instituții bancare și nebancare. Instituțiile bancare sunt reprezentate de 11 bănci comerciale licențiate, ce sunt reglementate de Banca Națională, iar sectorul nebanca de CNPF.

Instituțiile de microfinanțare reprezintă o alternativă a sectorului bancar. Scopul acestora constă în creditarea afacerilor mici, preponderent din zonele rurale, facilitând, în acest mod, accesul la resurse financiare și stimulând inițiativa privată.

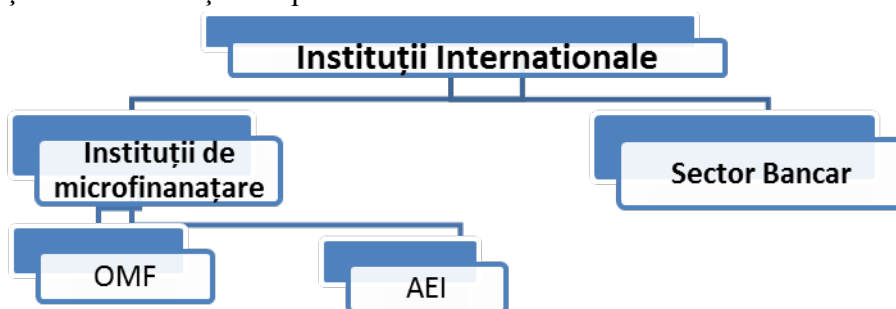

Figura 1. Structura sistemului de finanțare din Republica Moldova

În tabelul de mai jos putem urmări principalii indicatori a celor trei elemente ai sistemului de finanțare.

Tabel. N.1 Indicatori generali a organizațiilor de finanțare

Sector	2014			2015			2016		
	Banci	OMF	AEI	Banci	OMF	AEI	Banci	OMF	AEI
N. organizațiilor	14	77	285	11	92	267	11	116	283
Rata de penetrare (%)	9.5	11.6	3.3	9.58	12.9	3.1	10.2	16.7	3.0
Imprum acordate. (mln)	41273	2427.5	409.3	42593	2874.4	439.1	34761.3	3789,5	524,4
Rentab. Financiară (%)	6.4	23.7	13.5	12.8	25.6	12.7	11.9	27.3	15.3

Sursa: Raport annual 2016 CNPF, BNM.

Din tabelul prezentat, în primul rând trebuie de scos în evidență, evoluția ascendentă a numărului de OMF, care s-a mărit cu 39 unități de-a lungul perioadei analizate. În timp ce, numărul celorlalte furnizori de resurse financiare nu au marcat aceleași tendințe, numărul atât băncilor cât și a AEI sau micșorat esențial. Acest fapt, practic a și determinat evoluția următorului indicator – rata de penetrare a organizațiilor de finanțare. Dacă la AIE și la banci indicatorul dat ar rămas practic neschimbat, atunci la OMF indicatorul a crescut 5.1 pp, ceea ce este cu 67% mai mult comparativ cu primul an de analiză.

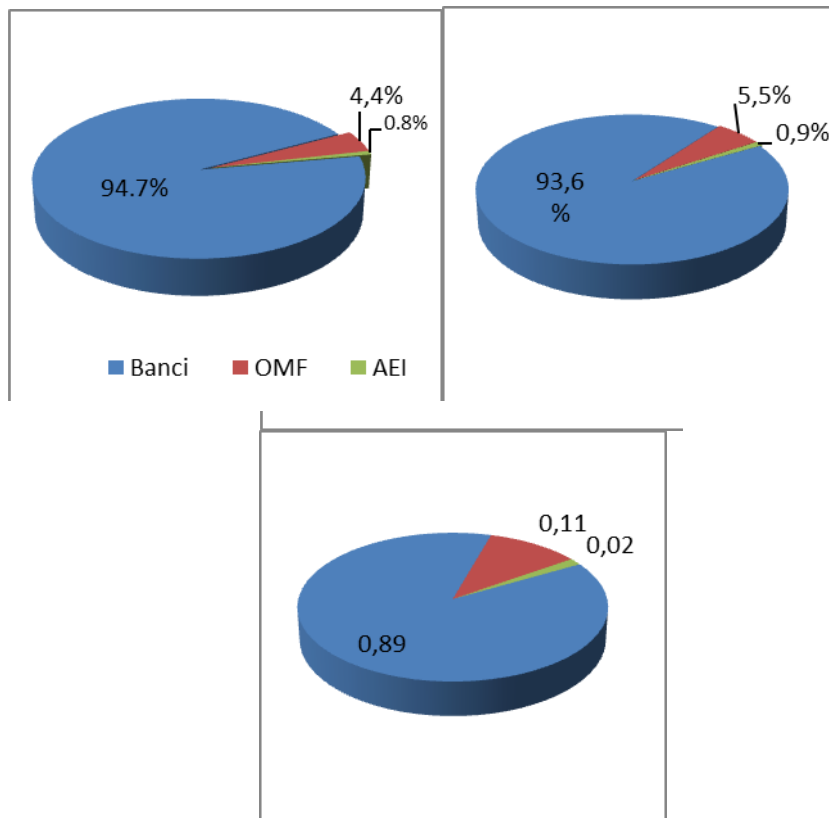

Figura N.2 Structura împrumuturilor acordate în funcție de finanțator (2014-2016)

Structura prezentată a împrumuturilor acordate, ne arată că în primii doi ani de analiză mai mult de 90% din total finanțări au fost efectuate de banci. Fapt considerat normal, totuși puțin exagerat, în special referindu-ne la situația din anul 2014, unde finanțările bancilor au constituit aproape 95% din total. În anul 2016 situația puțin s-a modificat, cota a OMF a depășit 10%, pe când cota AIE s-a micșorat și mai tare.

În același timp, în perioada dată, aproximativ 14% din total împrumuturi au fost eliberate pentru agricultura. Cea mai mare cotă deține AEI, cu o pondere de 45% împrumuturi în agricultură din total, cea mai mică pondere la acest capitol o deține OMF cu doar 12% în anul 2016.

0 -100 000 lei 100 000 – 500 000 lei

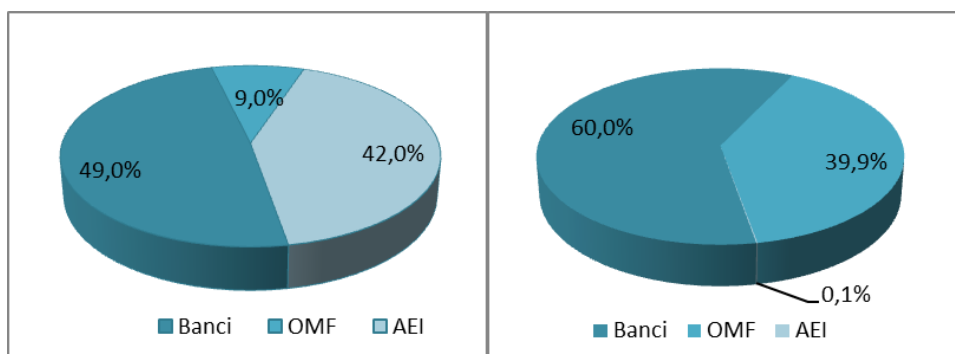

Figura N.3 Structura împrumuturilor în funcție de finanțator (0-500 000 lei)

Când vorbim de microfinanțare, în primul rând, ne referim la împrumuturi cu valoare pînă la jumătate de milion de lei. Din figura de mai sus, observăm că de data asta dominarea sectorului bancar nu este atât de covârșitoare. La împrumuturile pînă la 100 mii lei, acesta constituind doar 49%, urmată de AEI cu 42% și OMF cu 9%. Structura împrumuturilor de la 100 la 500 mii lei exprimă o situație di-

ferită. Aici cota AEI este practic absentă, fiind cedată OMF ce deține o pondere de 40%. Anume acesta este segmentul principal al organizațiilor de microfinanțare, reprezentând aria sau câmpul de lucru a OMF pe care trebuie de pus accentual.

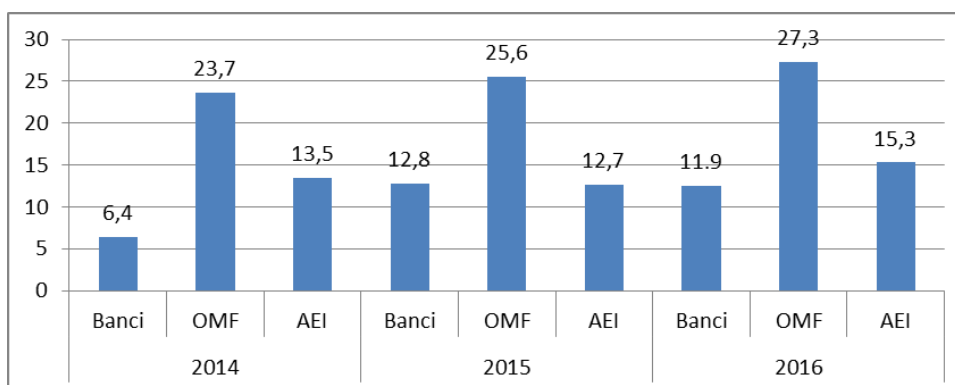

Figura N.4 Dinamica rentabilității financiare (2014-2016)

Cît privește eficiența organizațiilor de finanțare din R. Moldova, la acest capitol vom lua în calcul doar rentabilitatea financiară, fiind indicatorul principal ce exprimă eficiența oricărei activități economice.

Din figura de mai sus observăm că indicatorul dat o înregistrat evoluții diferite pentru fiecare sector de finanțare. Eficiența sectorului bancar de-a lungul perioadei s-a majorat cu 5.5 pp, nivelul de jos al indicatorului a fost înregistrat în anul 2014, datorită dezechilibrelor generate de situația celor trei banci care au fost lichitate. Pe cînd eficiența AEI s-a majorat pe parcursul perioadei, indicatorul crescînd cu 1.8pp. Luînd în considerație și anii de pînă la 2013, putem afirma că sectorul dat de finanțare este în scădere continuă. Tot mai multe organizații nimeresc în situație de dificultate, marea parte din care ajung la insolvabilitate. Situația este diametral opusă pentru OMF. Numarul acestora cît și performanțele realizate sunt în permanentă creștere, rentabilitatea financiară de la 19,3% din 2013, a ajuns la 27,3% în anul 2016, fapt ce poate fi apreciat foarte pozitiv.

Din cele prezentate putem concluda în mod evident că sectorul de microfinanțare în Republica Moldova este în creștere și dezvoltare, în primul rînd ne referim la OMF. Această componentă a microfinanțării este una de perspectivă, cu indicaori de performanță cei mai ridicatți din domeniu, fapt ce va conduce la apariția noilor organizații de microfinanțare în viitorul apropiat, desigur cu condiția că nu vor avea loc schimbări structurale în economie cu influențe negative asupra mediului de afaceri.

În continuare vom evidenția principalele avantaje a OMF față de celelalte organizații de finanțare și anume față de bănci și AEI.

Avantajele față de băncile comerciale sunt:

- Acordarea creditelor solicitanților ce nu au o istorie de creditare (cca. 80-90% din debitori nu au beneficiat anterior de credite);
- Amplasarea oficiilor de creditare mai aproape de clienți.
- Pachetul minim de documente prezentate de către solicitanți, ceea ce reduce substanțial din timpul și costurile necesare pentru pregătirea documentelor;
- Acoperirea de către unele OMF a cheltuielilor ce țin de perfectarea documentelor.
- Numărul mai mare de credite negarantate (fără gaj) acordate.
- Punerea la dispoziție a garanțiilor, ce pot fi utilizate pentru asigurarea creditelor acordate micilor antreprenori de către băncile comerciale, și a capitalului de risc.
- flexibilitatea graficului de rambursare cu un suport logistic mai puternic și asumarea într-o măsură mai mare a riscurilor.

Avantajele față AEI sunt

- sunt categorii de entități care desfășoară activități de creditare cu titlu profesional cu un management adecvat și calitativ;

- gestiunea mult mai eficientă a riscurilor, procedurile fiind practic ca la bancă;
- portofoliile de credite ale AEÎ sunt în mare parte pe termen scurt, pe cînd la OMF portofoliul este mult mai diversificat după perioadă;
- zona mai mare de operare, ce presupune diversificarea mai largă a clienților;
- accesul mult mai mare la diverse instrumente și metode de finanțare.

Evoluția sectorului de microfinanțare demonstrează încă odată că, deși acesta deține proporții reduse în economia țării, în comparație cu sectorul bancar, raza lui de cuprindere este foarte vastă, diversificată, oferindu-se servicii de creditare disponibile întreprinderilor mici și mijlocii pe întreg teritoriul țării.

La finele anului 2016 sînt înregistrate 132 organizații care practică activitate de microfinanțare, din care 119 au prezentat situații financiare anuale. Evoluția acestui sistem este caracterizată prin indicatori generali de activitate și se prezintă în Tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2 Indicatorii generali privind activitatea OMF

	Indicatori	2014	2015	2016	2016/2014
1	Capitalul propriu (mil. lei)	1171.5	1334.1	1650.2	1.41
2	Total active (mil. lei)	3318.9	3677.5	4705.2	1.42
3	Împrumuturi acordate (mil. lei)	2427.5	2874.4	3789.5	1.56
4	Credite bancare și împrumut primite	1857.6	2164.9	2814.7	1.52
5	Profitul net (mil. lei)	277.6	341.6	451.1	1.63
6	Rata de rentabilitate a activelor (%)	8.4	9.3	9.6	1.14
7	Rata de rentabilitate a cap.proprriu (%)	23.7	25.6	27.3	1.15

Sursa: Raportul Annual CNPF

Potrivit rezultatelor înregistrate pe parcursul anului, se constată că principalii indicatori privind activitatea OMF au înregistrat o creștere față de perioadele precedente. Numărul OMF, după cum s-a menționat, a crescut, proces constatat pe parcursul ultimilor 9 ani de evoluție a sectorului. Majorarea profitului net cu 63% se datorează creșterii portofoliului de împrumuturi acordate cu 56% față de anul 2015, condiționată de majorarea creditelor bancare și împrumuturilor primite cu 52%. Creșterea rentabilității activelor cu 114 pp în comparație cu primul an de analiză denotă faptul că OMF au continuat să efectueze investiții preponderent în active generatoare de dobîndă cu o profitabilitate sporită.

Activele OMF, constituite preponderent din contul împrumuturilor acordate clienților, au înregistrat o majorare stabilă în mediu cu 40,0 % în perioada anilor 2006 – 2008. Totodată, pe parcursul anilor 2009 – 2010 activele au înregistrat o scădere în mediu cu circa 14,3 %, odată cu creșterea numărului OMF cu circa 34,3 %. Perioada anilor 2011-2012 a fost determinată de o creștere nesemnificativă a activelor, în mediu cu circa 3,0 %, iar perioada anilor 2013-2014 – de o creștere considerabilă a activelor cu circa 32,3 %. La sfîrșitul anului 2016 este constatată valoarea maximă sectorială a acestora de circa 4705.2 mil. lei, în creștere cu 42 % față de anul 2014

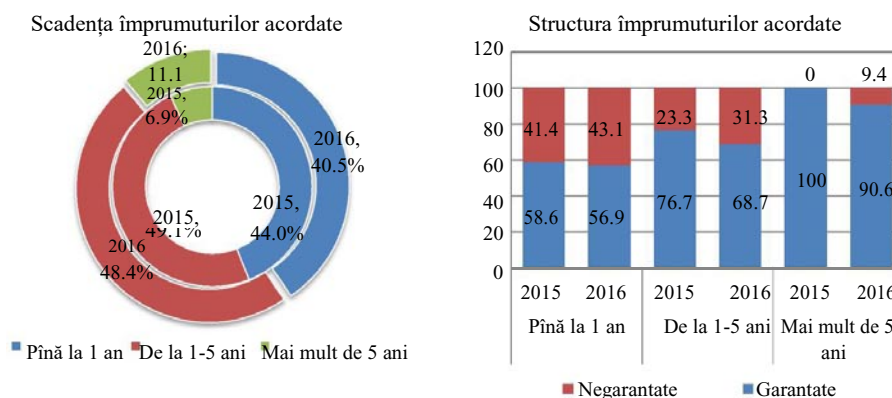

Figura N.8 Garantarea împrumuturilor acordate pe termene de scadență de către OMF, %

Potrivit valorilor reflectate cea mai mare pondere de 48,4 % din împrumuturile acordate de OMF aparține împrumuturilor oferite pe un termen mediu de la 1 an pînă la 5 ani, 68,7 % din care sînt garantate. Totodată, 40,5 % din împrumuturi sînt acordate pe un termen mai mic de 1 an, 56,9 % din care sînt asigurate cu gaj, iar 11,1 % din împrumuturi sînt acordate pe un termen mai mare de 5 ani, acestea fiind garantate în mărime de 90,6 %. Astfel, similar anului precedent, se constată că OMF continuă să aplice o politică prudentă de gestiune a portofoliului de împrumuturi, asigurîndu-și riscurile de nerambursare a împrumuturilor acordate pe măsura creșterii termenului de scadență a acestora.

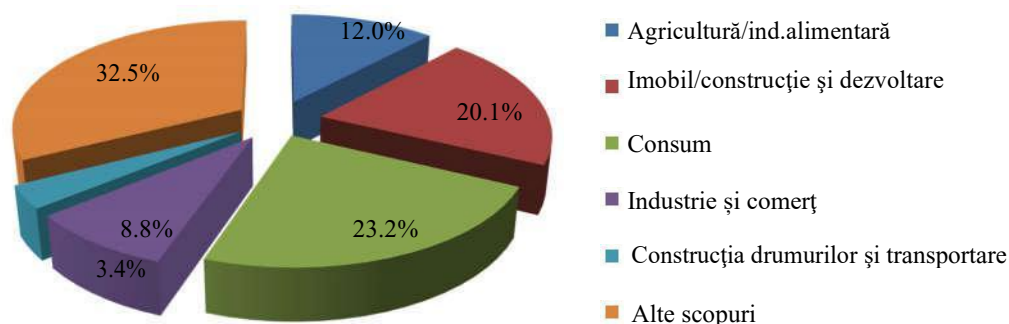

Figura N.6. Clasificarea împrumuturilor acordate pe direcții de utilizare

Direcțiile de utilizare a împrumuturilor acordate de către OMF sînt dispersate preponderent pe trei domenii ale economiei naționale. Cu toate acestea, ponderea cea mai mare de circa 32,5 % a fost acordată, pentru „Alte scopuri” și a înregistrat o creștere cu 4,4 pp față de anul 2014.

Împrumuturile de circa 23,2 % reprezintă împrumuturile acordate pentru consum, 20,1 % constituie împrumuturile acordate pentru imobil, valoare cu 1,7 pp mai mică comparativ cu finele anului precedent. Iar 12 % din împrumuturi au fost acordate pentru agricultură și industrie alimentară.

La finele anului 2016 marea parte a OMF au înregistrat un rezultat pozitiv al activității. Doar 17% din acestea au înregistrat pierderi financiare, ceea ce este un nivel nu atît de mare, totuși în creștere comparativ cu anii precedenți.

Marea parte a OMF, și anume 58% din numărul total oferă împrumuturi cu o mărime care nu depășește 3 milioane lei. Apoi urmează categoria OMF mari, a căror împrumuturi acordate în anul 2016 au depășit mărimea de 50 milioane lei. Organizațiile a căror valoare a împrumuturilor a depășit 100 milioane lei a constituit 10% din total. Principalii indicatori ai acestora îi putem urmări în tabelul de mai jos.

Tabelul 3. Rezultatele liderilor din sectorul de microfinanțe

	Denumirea OMF	Total Active	Împrumut acordate	Credite bancare și împr. primite	Profitul net (pierdere netă)	Capital Propriu
1	“Corporatia de Finantare Rurala” S.A.	239,455,260	153,152,923	78,813,115	16,925,532	158,794,580
2	I.C.S. “Credit Rapid” S.R.L.	401,087,553	389,174,278	259,339,829	67,420,314	132,184,999
3	I.C.S. “Easy Credit” S.R.L.	540,953,843	453,458,234	217,615,978	113,249,531	294,449,564
4	I.C.S. “First Financing Grup” S.R.L.	12,997,716	13,015,947	7,391,169	-163,116	-4,305,539
5	I.C.S. “Iute Credit” S.R.L.	135,969,141	133,732,011	80,080,241	30,381,039	42,263,354

6	I.C.S. "Prime Capital" S.R.L.	380,131,369	368,916,626	124,681,611	59,794,323	240,973,826
7	I.C.S "Total Leasing & Finance" S.A.	553,877,009	284,553,879	420,845,032	10,995,436	121,128,429
8	I.C.S.O.M. "Express Leasing" SRL	432,652,694	416,211,037	227,360,198	67,009,047	195,856,459
9	I.M. "Prime Capital 2" S.R.L.	96,375,135	90,300,754	0	17,522,114	92,309,881
10	I.M.O.M. "Moldcredit" S.R.L.	42,578,573	39,212,267	25,716,037	1,994,842	15,917,922
	TOTAL	4,705,173,268	3,789,504,562	2,814,738,199	451,056,756	1,650,117,746

Sursa: Raportul Annual CNPF 2016

Din cele analizate putem concluda ferm cã la atapa actualã sectorul de microfinanãare din Republica Moldova este în plinã creștere și dezvoltare, în special ne referim la OMF. Numãrul de organizații, mãrimea activelor, a împrumuturilor acordate relevã în mod evident acest lucru. Mai mult ca atît, rezultatele financiare și eficiența activității acestora este în ascensiune continuã, deja de mai multi ani. Segmentul principal de activitate constituind împrumuturile pîna la un milion de lei, deși în ultimii ani portofoliul de împrumuturi a cãpãtat o structurã mai diversificatã.

Necãtînd la faptul cã OMF dispune o serie de avantaje fața de celelalte componente ai sistemului de finanãare din Republica Moldova, cota portofoliului de împrumuturi/credite al acestora încã se afșã la un nivel destul de redus, doar 6,3% din total. Ca comparație în țãrile europene nivelul dat depãșește 15%. Aceasta se explicã și prin faptul cã programele straine de finanãare oferite de instituțiile internaționale se realizeazã în principal prin intermediul sectorului bnacar, ceea ce limiteazã esențial posibilitãțile de creștere a organizațiilor de microfinanãare.

Pe lîngã aceasta sectorul de microfinanãare este destul de concentrat, 10% din OMF deține o cotã de 80% din portofoliul total de împrumuturi. Doar 12% din acest portofoliu este direcționat spre agriculturã

Astfel se observã o insuficiență acutã de capital de finanãare în sectorul agrar, atît pentru persoane fizice cît și pentru cele juridice. La moment pe piața sunt doar cîteva organizații de microfinanãare sepcializate în acest sector. Cererea de capital pentru gospodãriile țãrãnești și pentru întreprinderile micro este satisfacutã în mare parte de AEI.

Trebuie de menționat cã sistemul de finanãare din Republica Moldova încã este supus unor riscuri înalte atît de ordin economic, financiar, cît și cele de ordin politic. Inflația, costul înalt al capitalului, lipsa competiției reale în sector, instabilitatea macroeconomicã sunt doar cãteva elemente care obstrucționeazã lãrgirea și ascensiunea alternativelor de finanãare în mediul de afaceri autohton.

Cu toate acestea, reieșind din conjunctura actualã a pieții, privind cererea și oferta de capital din domeniul agroalimentar, consideram oportun inițierea unei organizații de microfinanãare pentru acoperirea necesităților financiare atît curente cît cele pe termen mediu, astfel contribuind la sporirea posibilitãților investiționale și prin urmare la dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din agriculturã.

Bibliografie:

1. Raport anual CNPF 2014, 2015, 2016.
2. Raport anual BNM 2014, 2015, 2016
3. www.minfin.md
4. www.mec.gov.md
5. www.statistica.md